

GARANTAREA SIGURANȚEI PERSOANEI PRIN PRISMA ASIGURĂRII RESPECTĂREA ORDINII ȘI SECURITĂȚII PUBLICE ÎN STAT

Svetlana SLUSARENCO

Universitatea de Stat din Moldova

ABSTRACT. *The Republic of Moldova implements viable measures to guarantee the country's security and democratic development. Efforts are being made to increase the role of public authorities in the supervision of the activities of institutions in the security and defense sector. The safety of the person is a fundamental social value, the existence of which depends on the state's activity in carrying out its tasks and functions. The concept of safety must be approached, thus, as an essential collective right, closely related to other collective rights, such as social integration, the right to work, to health, to education and to culture. In this context, the safety of the person can be viewed, in general, under two aspects, namely: under the objective aspect and under the subjective aspect.*

Keywords: public security, public order, personal safety, cooperation, partnership, personal security, public authorities

REZUMAT. *Republica Moldova realizează măsuri viabile pentru garantarea securității și dezvoltării democratice a țării. Sînt depuse eforturi pentru sporirea rolului autorităților publice de profil în supravegherea activităților instituțiilor din sectorul de securitate și apărare. Siguranța persoanei, constituie o valoare socială fundamentală, de existența și depinde de desfășurarea activității statului în realizarea sarcinilor și funcțiilor care îi revin. Conceptul de siguranță trebuie abordat, astfel, ca un drept colectiv esențial, strâns legat de alte drepturi colective, cum sunt integrarea socială, dreptul la muncă, la sănătate, la educație și la cultură. În acest context siguranța persoanei poate fi privită, în general, sub două aspecte, și anume: sub aspect obiectiv și sub aspect subiectiv.*

Cuvinte-cheie: securitate publică, ordine publică, siguranța persoanei, cooperare, parteneriat, securitatea personală, autorități publice

INTRODUCERE

Globalizarea, manifestată prin accentuarea interdependențelor multiple dintre state, precum și prin liberalizarea fluxurilor mondiale de mărfuri, servicii, capital și informații a făcut ca riscurile interne și externe să se poată genera și potența în mod reciproc.

Pe fondul unei creșteri a gradului de complexitate și de impredictibilitate al amenințărilor internaționale, îmbunătățirea mediului de securitate internațional impune ca măsurile interne de management al crizelor să fie mai bine coordonate, iar schimbul de informații strategice între statele implicate să se producă în timp real (Politica europeană de securitate și apărare).

Conceptul de Politică Europeană de Securitate și Apărare (PESA) s-a cristalizat la Consiliul European de la Köln (iunie 1999), iar la Salonic, Înaltul Reprezentant UE pentru PESC și secretar general al UEO Javier Solana a prezentat, la 20 iunie 2003, documentul intitulat „O Europă mai

sigură într-o lume mai bună”. Documentul procedează la o analiză a mediului de securitate, identifică obiective strategice și propune politici menite a răspunde principalelor provocări și amenințări la adresa securității. În această din urmă categorie sunt incluse conflictele regionale, sărăcia, foamea, epidemiile, refugiații și migrația masivă, corupția, dictaturile, schimbările climatice și dependența energetică (Politica europeană de securitate și apărare).

Astăzi, la începutul sec. XXI, când ordinea mondială se conturează în jurul unor poli de putere, este evident faptul că Republica Moldova nu poate să rămână în afara comunităților formate de alte țări. Indiscutabil, că pe continentul European un astfel de pol al puterii este Uniunea Europeană, a cărei importanță politică și economică este în continuă creștere.

REVIZUIREA LITERATURII

În acest studiu am făcut referire la Conceptul de Politică Europeană de Securitate și Apărare (PESA), Strategia națională de ordine și securitate publică pentru anii 2017-2020. De asemenea, am ținut cont de prevederile planului individual de acțiuni al parteneriatului Republica Moldova – NATO pentru anii 2022-2023. Am consultat studiul semnat de Marin Danu, intitulat ”Politica de securitate și apărare comună a Uniunii Europene: implicații pentru Republica Moldova”, în care este specificat că, cooperarea RM-EU în domeniul securității și apărării se realizează la două niveluri - bilateral și multilateral.

METODOLOGIE

Pentru elaborarea acestui studiu, am utilizat metode de cercetare științifică a fenomenului juridic precum, metoda logică, care se găsește în strânsă legătură cu metoda istorică, metoda comparativă, care presupune utilizarea unor așa instrumente precum, clasificări, definiții, analogii, și metoda analitico-sintetică, în vederea generării concluziilor.

REZULTATE ȘI DISCUȚII

Asocierea Republicii Moldova la Uniunea Europeană va întări statalitatea sa, independența și suveranitatea, integritatea teritorială și securitatea națională, tradițiile, limba și identitatea culturală.

Contextul internațional de securitate este definit prin următoarele caracteristici cu influențe în sfera ordinii și securității publice: procesul de globalizare tinde să atenueze limitele între dimensiunea externă și cea internă a securității. Sub aspectul ordinii și securității publice se poate produce creșterea diversității și a ponderii criminalității transfrontaliere și conexe, a migrației legale și iregulare, dar și a criminalității interne accentuate de importul noilor categorii și vectori infracționali; ciocnirile de interese între marile puteri mențin riscul conflictelor, fapt care, prin efectul de undă, influențează climatul intern din Republica Moldova; racordarea tot mai activă a Republicii Moldova la tehnologiile informaționale și de comunicații creează oportunitatea transferului și în mediul virtual a infracționalității specific; disparitățile economice și sociale dintre țările din regiune, din Europa și din alte zone, mențin în actualitate și ridică, de fapt, la un nou nivel potențialul criminalității transfrontaliere și migrației ilegale. Ca urmare, pînă a putea să beneficieze de starea de securitate și prosperitate din cadrul UE, RM trebuie să persevereze pe calea reformelor,

inclusiv în sectorul ordinii și securității publice (Strategia națională de ordine și securitate publică pentru anii 2017-2020, pct. 4).

În vederea consolidării securității naționale, Republica Moldova întreprinde măsuri de sporire a profesionalismului și a expertizei oficialilor și experților din instituțiile de securitate și apărare, responsabili pentru ajustarea politicilor și strategiilor naționale, prin elaborarea și implementarea reformelor, precum și prin modernizarea capacităților naționale de Securitate (Planul individual de acțiuni al parteneriatului Republica Moldova – NATO pentru anii 2022-2023. P.1.4.).

De asemenea, Republica Moldova realizează măsuri viabile pentru garantarea securității și dezvoltării democratice a țării. Sînt depuse eforturi pentru sporirea rolului autorităților publice de profil în supravegherea activităților instituțiilor din sectorul de securitate și apărare, consolidarea rolului persoanelor civile în procesul de adoptare a deciziilor la toate nivelurile, implementarea standardelor democratice la restructurarea forțelor armate, promovarea accesului mass-mediei și publicului la subiecte de securitate și apărare, implicarea societății civile în activități asociate procesului de dezvoltare și promovare a politicilor în domeniul securității și apărării (Planul individual de acțiuni al parteneriatului Republica Moldova – NATO pentru anii 2022-2023. P.1.5.).

Siguranța persoanei, constituie o valoare socială fundamentală, de existența și depinde de desfășurarea activității statului în realizarea sarcinilor și funcțiilor care îi revin. Reglementarea riguroasă a relațiilor sociale, așezarea întregii vieți pe bazele trainice ale legalității, ale ordinii de drept și disciplinei, reprezintă o cerință firească a democrației (Voicu Pavel, p. 131).

Siguranța, în accepțiune generală, reprezintă “un sentiment individual sau colectiv, care definește inexistența unor amenințări și pericole externe, fizice, psihice sau psiho-sociale, care pot împiedica realizarea sau prezervarea unor obiective, considerate esențiale, precum viața, libertatea, autoidentitatea și bunăstarea” (Peter Gill, 1994, p. 7). Conceptul de siguranță trebuie abordat, astfel, ca un drept colectiv esențial, strâns legat de alte drepturi colective, cum sunt integrarea socială, dreptul la muncă, la sănătate, la educație și la cultură. În acest context, considerăm că importantă este “siguranța persoanei”, prin care trebuie să se înțeleagă starea de protecție a intereselor vitale a tuturor cetățenilor, față de orice pericol și amenințare asupra vieții, sănătății, drepturilor și libertăților, onoarei, cinstei și demnității, inviolabilității personale și a domiciliului. În acest context siguranța persoanei poate fi privită, în general, sub două aspecte.

Siguranța persoanei sub aspect obiectiv, constă în protejarea persoanei de diverse pericole, care reprezintă o sarcină obiectivă și obligatorie a societății, a instituțiilor abilitate ale statului, ceea ce impune activități de anticipare, organizare și derulare a diferite tipuri de acțiuni, care reprezintă servicii aduse populației și care trebuie să se ridice la un nivel superior de calitate;

Siguranța persoanei sub aspect subiectiv, este o percepție și o trăire personală, determinată de modalitățile proprii a fiecărei persoane de a percepe anumite realități, în acest scop fiind necesară aplicarea unor diverse proceduri, de către instituțiile abilitate, pentru identificarea stării de siguranță a persoanei.

Siguranța publică, pornind de la conceptul de siguranță personală, este definită în general ca fiind, “o stare de protecție a persoanei și a societății, față de orice tip de pericole, de orice acțiune ilicită, față de consecințele acestora, precum și față de consecințele stărilor excepționale sau ale conflictelor sociale, a calamităților naturale, a epidemiilor, a epizootiilor, a catastrofelor, avariilor și incendiilor, după caz” etc (Ordinea și siguranța publică-premisă esențială a dezvoltării statale armonioase și echilibrate).

Cooperarea Republicii Moldova cu Uniunea Europeană pe dimensiunea Politicii de Securitate și Apărare Comună (PSAC) este un domeniu relativ nou de colaborare, care s-a intensificat începând cu anul 2013. Totuși, în contextul parteneriatului RM-UE, această cooperare mai comportă destul de multe oportunități neexplorate, care pot aduce beneficii ambelor părți (Marin Danu, p. 3).

Cooperarea RM-EU în domeniul securității și apărării se realizează la două niveluri: bilateral și multilateral. Cadrul legislativ pentru cooperare este prevăzut în Acordul de Asociere UE-RM (Acordul de asociere RM-EU), Titlul II și III. Consultările de nivel înalt între reprezentanții UE și ai Republicii Moldova se desfășoară în cadrul reuniunilor Consiliului de Asociere, precum și la Comitele și Subcomitetele specializate. Consiliul și Comisia servesc drept platformă de dialog, dar de regulă agenda discuțiilor cuprinde aspectele de dezvoltare și mai puțin acele de securitate. La nivel multilateral, cooperarea RM-UE se desfășoară în cadrul Parteneriatului Estic, parte din Politica Europeană de Vecinătate (PEV). Principala platformă pentru discuții este platforma 1 - Democrație, bună guvernare și stabilitate (Marin Danu, p. 6).

Dreptul fundamental al unei persoane la siguranța și securitatea personală, dreptul la securitate este determinat în mod explicit în Constituția RM și în tratatele internaționale privind drepturile omului, ratificate de Parlament. De asemenea, persoana este protejată indirect prin alte drepturi fundamentale consacrate de dreptul constituțional sau internațional, precum și reglementările de drept penal, drept contravențional, drept civil și drept administrativ. În ceea ce privește implementarea acestor prevederi, totuși, siguranța și securitatea sunt asigurate de instituțiile sistemului de securitate națională și de alte autorități ale statului și comunități locale autonome care își îndeplinesc sarcinile și atribuțiile. Dacă problema securității este percepută cuprinzător, în procesul de asigurare a securității se implică și alte entități importante, în special comunitățile locale și instituțiile de autoguvernare; sinergia lor este probabil să aibă un impact asupra rezultatelor pozitive (mult mai importante și mai ample) în asigurarea securității publice.

Numai o stare de echilibru a comunității din cadrul statului, acordă și asigură o prosperitate, din toate punctele de vedere, pentru cetățeni și stat. Desfășurarea conviețuirii sociale presupune o ordine socială, a cărei menire este promovarea prosperității tuturor oamenilor. Ordinea ce se refera la conviețuirea societății omenești, se numește ordine socială, care în organizația statală este numită și ordinea social-statală și prin care se subînțelege în general: starea de randuală echilibrată între factorii statali și sociali, inclusiv individuali, înfaptuită prin instituirea și respectarea unor anumite principii, norme și reguli necesare pentru prosperarea vieții social-statale. Ordinea internă generală a statului impune un echilibru și armonie între organizarea și funcționarea instituțiilor publice de diferite nivele și aspirațiile și nevoile populației, între ceea ce este în prezent și aspirațiile de mâine, între scopul marcat și mijloacele folosite, între îndatoririle unora și drepturile altora, între obligațiile statului și garanțiile cetățenilor. Problema ordinii publice și a siguranței cetățeanului se pune în spațiul european, cu multă actualitate, fiind tot mai evidente preocupările factorilor de decizie în acest sens, dar, în egală măsură, și ale cetățenilor, cărora le este din ce în ce mai greu să accepte climatul de insecuritate. De aceea, în centrul preocupărilor autorităților publice se află subiectele ce vizează ordinea publică și siguranța cetățeanului, ca repere majore ce condiționează buna funcționare a organelor de stat abilitate (Voicu P., p. 131-132).

Principala sarcină a forțelor de menținere a ordinii publice constă în asigurarea ordinii publice, ceea ce presupune ansamblul de măsuri și acțiuni întreprinse în timpul evenimentelor publice pentru

respectarea legalității, prevenirea și curmarea dezordinilor în masă și/sau a manifestărilor de violență.

Menținerea ordinii publice reprezintă ansamblu de măsuri și acțiuni organizate și desfășurate cotidian pentru protejarea și respectarea drepturilor fundamentale ale cetățenilor, a normelor de conduită civică, a regulilor de conviețuire socială, a celorlalte valori sociale, a patrimoniului public și privat, precum și pentru funcționarea normală a autorităților statului. Restabilirea ordinii publice presupune ansamblul de măsuri și acțiuni întreprinse în timpul evenimentelor publice pentru readucerea situației la starea de normalitate, atunci când se produc dezordini în masă cu diferite intensități. Acțiunile și măsurile sînt organizate și executate cu folosirea procedurilor, mijloacelor și tehnicii speciale din dotare, conform prevederilor legislației în vigoare (Strategia națională de ordine și securitate publică pentru anii 2017-2020, p. 3).

Ordinea publică constituie o stare de drept și de fapt, care trebuie să asigure realizarea echilibrului, bazat pe consensul social, necesar funcționării optime a ansamblului social, în condițiile reglementărilor juridice interne (ordinii juridice a statului) și a consacării principiilor: apărării și respectării drepturilor și libertăților fundamentale ale cetățenilor, avutului public și privat, a celorlalte valori supreme, în scopul promovării și afirmării progresului social într-o societate democratică. asigurarea ordinii și siguranței publice reprezintă o necesitate socială, realizată prin activități specifice, de către forțele de ordine și siguranță publică, ce reprezintă autorități care dețin competențe și atribuții în materie de ordine publică și cărora, prin lege și prin alte acte normative, li se conferă sarcini în exercitarea dreptului de poliție a statului (Robea Mariana, p. 148).

Din punct de vedere al dreptului constituțional, ordinea publică este ansamblul regulilor care asigură siguranța societății și a căror încălcare nu antrenează decât ilegalitatea parțială a unui act sau a unui fapt juridic (Bianu Eugen, p. 7).

O primă trasatură a conceptului de ordine publică îl constituie natura regimului politic, care intră în cuprinsul larg al noțiunii de ordine publică. El este modul concret în care funcționează un sistem politic, adică structurarea în acțiunea politică propriu-zisă a relațiilor dintre guvernanți și guvernați. Prin regim politic se poate înțelege modul concret de organizare și funcționare a sistemului politic, de constituire a organelor de conducere în societate în raport cu cetățenii. Regimul politic exprimă un raport direct între organele de conducere din societate și cetățeni, organele de conducere nefiind legate numai de stat, ci de întregul sistem politic. Dacă organele de conducere în societate se constituie prin consimțământul cetățenilor, ca expresie a voinței și intereselor lor, regimurile sunt democratice. Dacă organele de conducere ale societății se constituie fără consimțământul cetățenilor, fără ca acestia să fie consultați, fără a li se exprima voința și interesele, regimurile politice sunt dictatoriale.

Paleta largă în care se constituie și evoluează regimurile politice, de la cele cu caracter democratic la cele totalitare, este în strânsă legatură cu gradul de oglindire a voinței și intereselor cetățenilor în instituirea acestor regimuri. Deseori, regimul politic este conceput ca fiind legat de organizarea statului, deoarece statul reprezintă principala instituție politică, iar organele de stat apar ca principalele organe de conducere în societate. Experiența istorică a demonstrat că regimurile democratice au adus și aduc o viață liberă, demnă și prosperă popoarelor, pe când cele dictatoriale duc la stagnare, involuții, privațiuni și opresiuni politice.

O altă trasatură caracteristică a conceptului de ordine publică o constituie legalitatea, spiritul de ordine și disciplină din toate sectoarele vieții economico-sociale, instaurarea unui real climat de

siguranță civică. De altfel, reglementarea riguroasă a raporturilor sociale, asezarea întregii vieți pe bazele trainice ale legalității, ale ordinii și disciplinei constituie o cerință firească a democrației.

Examinând sfera ordinii publice, identificăm ca ea se poate împarti în mai multe categorii de elemente, care în literatura de specialitate se numesc „bunurile ordinii publice” și care sunt grupate astfel: conștiința națională, care este un sentiment de conservare a ființei și comorilor noastre etnice specifice, prin puterea de viață a națiunii. Ea este un bun spiritual al neamului, a cărui violare prin manifestări fâșise, disprețuitoare sau jignitoare trebuie combatută și sancționată. Moralitatea publică, care este acel sentiment moral colectiv, care este factorul de bază al ordinii publice și care constituie pivotul echilibrului social în frământarea continuă și acerbă a diferitelor sfere de interese. Libertatea circulației care este o cerință imperioasă a ordinii publice, pentru că circulația publică să se poată desfășura fără impedimente și într-o formă cât mai ușoară. (Conceptul de ordine publică).

Una din principalele atribuții ce revin poliției în acest domeniu se referă la menținerea ordinii publice și asigurării pazei pe teritoriul orașelor și satelor. Având ca sarcină executarea legii, organele sau autoritățile administrației publice trebuie să stabilească exact nu numai litera legii, ci și spiritul legii, scopul acesteia, care anume se urmărește prin dispozițiile legii. Pe de altă parte, autoritățile administrative trebuie să cunoască exact nevoile sociale ce trebuie satisfăcute. Numai în funcție de cerințele membrilor societății se poate stabili ce măsuri sunt necesare, modalitățile concrete de executare a legii. Scopul urmărit nu poate fi atins, în cele mai multe cazuri, fără ca autoritățile administrative să aibă posibilitatea unei aprecieri în activitatea de executare a legii, având în vedere dinamica vieții sociale. (Hotărârea Guvernului RM nr. 332 din 18-07-2019, pct.5).

În domeniul menținerii ordinii și securității publice, autoritatea administrativă din subordinea Ministerului Afacerilor Interne este Inspectoratul General de Carabinieri (în continuare Inspectoratul), care este o autoritate specializată a statului, cu statut militar, care are misiunea de a apăra drepturile și libertățile fundamentale ale persoanei prin executarea atribuțiilor de menținere, asigurare și restabilire a ordinii publice, de prevenire și descoperire a infracțiunilor și contravențiilor, de protecție a obiectivelor de importanță deosebită, de prevenire și combatere a terorismului, de asigurare a regimului stării de urgență, de asediu sau de război (Legea nr. 219 din 08.11.2018, art. 2).

CONCLUZII

Ordinea publică a Republicii Moldova este o stare de fapt din domeniul social care presupune organizarea și desfășurarea activității publice de stat și reflectă modul de respectare a normelor de conduită cuprinse în legislație, a regulilor, precum și a proprietății publice și private.

Autoritățile publice centrale și locale au sarcina de a realiza politica națiunii, contribuind la modelarea și executarea măsurilor de redresare economică, scădere a inflației și stabilitate economică, răspunde de ordinea publică, de apărarea națională sau de raporturile statului pe care-l guvernează cu alte state (Ardeleanu Monica, p. 31). Importanța desfășurării activității de ordine și pază pe teritoriul localităților constă în faptul că, prin prezența permanentă și active în teren a agenților de ordine se poate interveni operativ pentru prevenirea încălcării legii și luarea măsurilor legale, împotriva persoanelor care prin manifestările lor tulbură ordinea și liniștea publică, atentează la avutul public și privat ori lezează drepturile cetățenilor.

REFERINȚE

1. Ardeleanu Monica. Drept Administrativ. Suport de curs, București, 2007, p.31.
2. Acordul de asociere UE-RM. <https://eur-lex.europa.eu/RO/legal-content/summary/association-agreement-with-moldova.html>
3. Bianu Eugen, Ordinea obștească. Îndreptar profesional în știința polițienească, Tipografia Marvan, București, 1938, pag. 7.
4. Conceptul de ordine publica. <https://www.scrigroup.com/legislatie/administratie/conceptul-de-ordine-publica43216.php>
5. Hotărârea Guvernului RM cu privire la organizarea și funcționarea Inspectoratului General de Carabinieri, nr. 332 din 18-07-2019. Publicat în Monitorul Oficial nr. 241-243, 2019.
6. Legea cu privire la Inspectoratul General de Carabinieri, nr. 219 din 08-11-2018. Publicat în Monitorul Oficial nr. 462-466, 2018.
7. Marin Danu. Politica de securitate și apărare comună a Uniunii Europene: implicații pentru Republica Moldova. P. 3. <http://www.ape.md/wp-content/uploads/2017/06/Studiu-PSAC-2017-06-28-redact.pdf>
8. Ordinea și siguranța publică-premisă esențială a dezvoltării statale armonioase și echilibrate https://www.tehnopress.ro/webfiles/books_documents/pdf_extras/46_interior%20manag%20excelentei.pdf
9. Gill P., Policing Politics: Security Intelligence and the Liberal Democratic State. London: Frank Cass, 1994, ISBN 9780714640976. 384 pp.
10. Planul individual de acțiuni al parteneriatului republica moldova – nato pentru anii 2022-2023. P.1.4. https://gov.md/sites/default/files/document/attachments/subiect-04_-_nu_905_maeie_2020_2.pdf
11. Politica europeană de securitate și apărare. Institutul European din România. MasterPrint Super Offset 2005. P.3. http://ier.gov.ro/wp-content/uploads/publicatii/Securitate_si_aparare.pdf
12. Robea Mariana. Coraportul dintre noțiunile de ordine juridică, ordine de drept și ordine publică. Revista Studii Juridice Universitare, nr. 1-2, 2015, p. 147.
13. Strategia națională de ordine și securitate publică pentru anii 2017-2020, pct. 4. https://gov.md/sites/default/files/document/attachments/intr20_71.pdf
14. Voicu Pavel. Menținerea, asigurarea și restabilirea ordinii publice — obiectiv de bază al poliției. Revista Studii Juridice Universitare nr. 3-3, 2015, p. 131-132.